VIIKONVAIHDE

PASSIPAIKALLA

Järjellä vai ilman

Hallitus joutuu pikavauhtia ratkaisemaan omituisen kysymyksen. Lähetetäänkö sote-uudistus lausuntokierrokselle kuntiin perustuslain vastaisessa muodossa vai nöyrrytäänkö sitä korjaamaan.

Tietysti on järjetöntä kysyä lausuntoa laittomaksi tiedetystä lakiluonnoksesta. Kun uudistus voidaan toteuttaa monella laillisella tavalla, miksi pitää ehdottomasti valita lainvastaiseksi tiedetty muoto?

Peruspalveluministeri **Susanna Huovinen** (sd.) kyllä on osoittautunut kyvykkääksi. Hän hyppäsi kärryille seitsemän kuukautta sitten edeltäjän epäonnistuttua. Huovinen on pitänyt valmistelun jäntevästi käsissään. Mutta ei hän uudistuksen sisällöstä tietenkään ole eri mieltä muun hallituksen kanssa.

Hallitus vetoaa asiantuntijatyöryhmään, jonka lopputuloksen se itse määräsi. Mitä sellaisista asiantuntijoista pitää ajatella?

Maakunnat kupataan

Hallituksen periaatteena on, että keskuskaupungit järjestävät ja hallinnoivat maakuntien sosiaali- ja terveyspalvelut. Muille kunnille jää maksajan rooli palveluista, joihin ne eivät voi vaikuttaa.

Kärjistetysti sote-uudistus on uusin keino, jolla konkurssikypsät keskuskaupungit ryöstävät maakuntia omien guggenheimiensa maksajiksi. Surkeimpiin kuuluu Huovisen ja kuntaministeri **Henna Virkkusen** (kok.) Jyväskylä, jonka silmänkääntötempuista tilintarkastaja **Kauko Tuupainen** (ps.) on eduskunnassa mielellään kertonut.

Pääministeri **Jyrki Katainen** (kok.) selittää, että kaikki valta on annettava keskuskaupungeille hallinnon tehokkuuden takia. Joka toisen suomalaisen on siis luovuttava oikeudesta vaikuttaa sote-palveluihinsa. Siinä laittomuuden ydin.

Nykyisen hallituksen ministerit kolmea lukuun ottamatta asuvat maakuntien keskuskaupungeissa.

Backmanin puumerkit

Valmistelun kestäessä on keskikokoisille kaupungeille luvattu oikeus edelleen järjestää omat peruspalvelunsa. SDP:n ryhmänjohtajan **Jouni Backmanin** Savonlinna on malliesimerkki.

Sosialidemokraatit tuntevat oikeutettua huolta sukupolvien ajan hallitsemistaan entisistä teollisuuskeskuksista. Perinteisen teollisuuden romahtaminen vei niiden taloudellisen pohjan. Nyt uhataan viedä sairaalat, joiden ympärillä pyörii sosiaalitanttojen armeija, SDP:n ainoa nykyinen dynamo.

Kuvaavaa, että eduskunnan ainoa sosialidemokraattinen teollisuuden pääluottamusmies on Voikkaan **Jari Lindström**, joka helmikuussa pyrkii perussuomalaisten ryhmänjohtajaksi.

Jouni Backman on ennenkin kehitellyt poikkeusratkaisuja hallintouudistuksia vauhdittaakseen. Hallintoministerinä hän varmisti lääninuudistuksensa läpimenon antamalla mm. Päijät-Hämeelle maakunnan statuksen.

Tempulla Backman varmisti keskustaoppositiosta ratkaisevat äänet suurlääniensä taakse. Päijät-Hämeen nuori kansanedustaja **Juha Rehula** poikkesi tuolloin ryhmänsä kannasta. Nyt Rehula on sote-opposition tärkeä tykki.

Papparaiset jyräävät

Valtionyhtiöistä vastaava ministeri **Pekka Haavisto** (vihr.) vapauttaa vanhukset pannasta. Tähän asti valtionyhtiöissä ja monissa normaaleissa pörssiyhtiöissäkin hallituksen jäsenet joutuvat eroamaan täyttäessään 68–70 vuotta.

Jatkossa hallituksen jäsenten asema arvioidaan tehtävässä annettujen näyttöjen perusteella, sanoo Haavisto.

Runsas kolme vuosikymmentä sitten kauppa- ja teollisuusministeri **Esko Ollila** (kesk.) asetti hallintoneuvostoihin 70 vuoden ikärajan ja sai yleistä hyväksyntää. Silloin todellinen tarkoitus oli heittää Enso-Gutzeitin nokkaan jämähtänyt entinen pääjohtaja **Olavi Lindblom** (sd.) pellolle. Lindblom ei itse älynnyt lähteä, eikä puolue hennonnut itse syrjäyttää ajat sitten sivuraiteille uupunutta entistä voimamiestään.

Haaviston päätös kertoo, että suurten ikäluokkien korvaamattomat papparaiset tulevat miehen ikään.

PEKKA ALAROTU

VIIKON VÄRSSY

Myyräkatoa pöllö huokaa
ei koto-Lapissa ole ruokaa
lintu heikko Kaivopuistossa
yksi laiha Vantaan suistossa
hiiripöllöjä vaeltaa satoja
eikä taida löytyä lihapatoja
joista pesintään puhdin saisi
etelän lento turha olla taisi?

parhaat kestävät talven yli
myyräisä, runsas suven syli
kohentaa pöllöjen elinolot
asutut pöntöt, kelon kolot
keväällä kakstuhatviisitoista
on lihan menekki melkomoista
pöllöjen pojilla oivat bileet
herkkuinaan sadat myyräfileet

JUHA AALTOILA

Yli kymmenen vuotta ilmestynyt Viikon värssy -sarja päättyy tähän.

MT 50 VUOTTA SITTEN – LA 28.12.

Merenkulku melko vaivatonta

Jäätilanne on toistaiseksi helpohko, merenkulun kannalta huomioon otettavia jäitä on tähän mennessä syntynyt vain Perämerelle hankaloittamaan Oulun ja Kemin liikennettä. Joulun alla olleet pakkaset saivat aikaan melkoisesti jäitä, jotka kovien lounaistuulien ansiosta ahtoutuivat Oulun ja Kemin edustalle, toteaa toht. Erkki Palosuo merentutkimuslaitokselta Helsingistä. Jään reuna ulottuu Kemin edustalla majakka-alus Kemin kohdalle asti eli 30 meripeninkulman päähän rannikosta. Ahtoutuma on niin tiukka, että laivat on hinattava. Ouluun ei päästä lainkaan tavallista reittiä, sillä jäätä on ahtoutunut runsaasti Hailuodon pohjoispuolelle.

Sähköiset oppimisen välineet nousseet kirjojen rinnalle

Sähköinen oppiminen tekee tuloaan lukioihin. Nakkilan lukio vetää Opetushallituksen verkostohanketta, jossa on mukana 37 koulua.

JAANA KANKAANPÄÄ

Miikka Niemi (edessä) ja Joona Loula ratkoivat psykologian tehtäviä yhdessä.

Nakkilan lukiossa käytetään kirjoja ja sähköisiä aineistoja rinnan. Psykologian tuntia käytiin lehtori Anne Laaton johdolla.

Nakkilassa haasteena on langattoman verkon riittävyys, kun tablettien lisäksi monilla oppilailla on omat älypuhelimet.

»Opettaja ei ole enää auktoritteetti vaan koulussa opitaan yhdessä. Tätä myyttiä on vaikea yhteiskunnassamme murtaa.«

SUSANNA PÖNTINEN

Sähköiset oppimateriaalit eroavat kirjoista eniten siinä, että oppilaat etsivät tietoja itse halutusta aiheesta käyttämällä useita eri lähteitä.

Oppiminen on paljon enemmän kuin mitä kirjoja lukemalla tapahtuu, kun oppilaat muotoilevat itse löytämäänsä tietoa, kuvaa maantiedon ja biologian lehtori **Kirsi Ilomäki** Nakkilan lukiosta ja yhteiskoulusta.

Samalla nuorille kehittyy siis nykymaailmassa tärkeää medialukutaitoa ja kykyä tarkastella verkon tietotulvaa kriittisesti.

Kun ylioppilaskokeissakin avautuu syksystä 2016 mahdollisuus käyttää tietokonetta, Ilomäki toivoo, että tehtävissä kartoitetaan myös abiturienttien kykyä hakea tietoa oikeista lähteistä ”eikä vain Wikipediasta”.

Opettajan työ muutoksessa

Sähköiset kirjat ovat olleet Nakkilassa käytössä jo pitkään ja nyt niiden rinnalla kokeillaan Tabletkoulu Oy:n tuottamia materiaaleja.

”Tässä ei olla missään nimessä korvaamassa opettajaa. Näemme, että opettajan rooli muuttuu kuulustelijasta ja valvojasta motivoijaksi”, Tabletkoulun toimitusjohtaja **Oskari Lehtonen** sanoo.

Mahdollisuus antaa oppilaille myönteistä palautetta hyvin tehdystä työstä on tuonut jo ensimmäisen toimintavuoden aikana opettajilta iloisia kommentteja.

Kirjojen ja sähköisten sovellusten käyttö rinnakkain teettää opettajalle enemmän työtä, koska pitää vertailla ja jäsentää, mitä osia kummastakin käytetään, Kirsi Ilomäki kertoo.

Oppilasta tablettisovellus palkitsee. Hän saa heti palautteen, onko tehtävä ratkottu oikein vai väärin ja missä virhettä tai puutetta esiintyy. Se myös vähentää Ilomäen mukaan aikaa, joka kuluu normaalisti vastausten käymiseen läpi yhdessä.

Tietoyhteydet haaste

Rehtori **Pasi Rantalan** mukaan oleellisinta on opettajien halu käyttää opetuksessa eri välineitä ja koulujen halu osallistua opetuksen kehittämiseen, koska järjestelmät ovat vasta tiensä alussa.

Suurin vaikeus ei kuitenkaan ole uusien sovellusten toimimattomuus vaan tiedonsiirron riittävyys. Koulun langatonta verkkoa on vahvistettu jo useampaan kertaan.

Kun Nakkilan kouluissa on yhteensä 300 oppilasta, verkossa voisi pahimmillaan olla yli 500 laitetta yhtä aikaa, laskee Rantala.

Lukiolaiset käyttävät joko tablettia tai miniläppäriä, jotka kunta on heille hankkinut. Yläkoululaiset työskentelevät tableteilla tai normaaleilla tietokoneilla. Lisäksi noin kolmella oppilaalla neljästä on taskussaan älypuhelin.

Ajankohtaisuus valtti

Rantala pitää oppimateriaalia ja sähköistä kirjaa täysin eri tuotteina. Oppimateriaalit ovat ajan hermolla, mikä on esimerkiksi yhteiskuntaopin kaltaisessa aineessa ehdottoman hyvä juttu, kun oppikirjat tyypillisesti vanhenevat nopeasti.

”Työ on silti vielä alussa. Voi olla, että kolmen vuoden kuluttua olemme ihan eri tilanteessa, kun tekniikka kehittyy niin nopeasti.”

Oskari Lehtosen mukaan opintokokonaisuuksien sisällössä panostetaan eniten aiheiden mietintään ja siihen, että oppilas linkitetään etsimään ja suodattamaan tietoa ulkopuolisista lähteistä.

”Reaktiot ovat tämän suhteen vielä epäileviä. Mutta verkon hyödyntäminen on kuitenkin kustannustehokkain tapa”, hän sanoo.

Esimerkiksi Berliinin muurista perinteinen oppikirja voi näyttää pari kuvaa ja tekstiä. Sähköinen materiaali voi sen sijaan sisältää näiden ohella linkityksen vaikka BBC:n dokumenttiin aiheesta tai muualle syvällisemmän tiedon lähteille.

Ajankohtaisuudesta käy Lehtosen mainitsema Greenpeace-aktivisti **Sini Saarela**. Hänestä on jo muotoiltu yhteiskuntaoppiin tehtävä, koska aihe on monia nuoria kiinnostava.

Kustannuksia alas

Pasi Rantala on tyytyväinen, että pienet yritykset ovat lähteneet haastamaan kahta suurta oppikirjojen kustantajaa, joiden toiminta on pysynyt kauan hyvin samanlaisena. Tabletkoulun lisäksi sähköisiä materiaaleja tuottavat ainakin E-oppi ja Opintoverkko.

”Onhan tämä hinnoittelu vielä vähän hakuammuntaa. Mutta kustantamojen hinnat ovat sähköisille kirjoille olleet vain vähän edullisempia kuin painetut kirjat.”

Lukiolaisen kolmen vuoden kirjat maksavat 1 200 euroa ja pelkkä matematiikan laskin 200 euroa, jotka siis menevät vanhempien kuluiksi. Nyt tabletin saa reilulla satasella ja siihen laskinohjelma maksaa 25 euroa.

Nakkilassa koulu on sponsoroinut lukiolaisia laitteiden hankinnassa. Rehtori muistuttaa, että tableteilla on nuorille monenlaista käyttöä myös vapaa-ajalla, joten hankintakustannus ei ole kodeille mahdoton, jos vastaavasti kirjamenot vähenevät.

”Tämä on ketterä tapa toimia ja tuottaa sellaisia palveluja, mitä kunnat tarvitsevat”, tuumii Oskari Lehtonen.

Hänkin myöntää, että hinnoittelu on vielä vaikeaa. Useissa start-up-yrityksissä mukana olleena hän uskoo kuitenkin vakaasti, että oppimateriaalien tuotannossa on mahdollisuus kaikkia tyydyttävään liiketoimintamalliin.

”Sitä paitsi tämä tasapäistää hyvällä tavalla koulujen toimintamahdollisuuksia pitkien etäisyyksien Suomessa. Opetusta voidaan esimerkiksi jakaa pienten lukioiden kesken.”

Perusopetuksessa järjestelmä on Lehtosen mukaan eri, koska siellä hankinnat tehdään kunnissa. Materiaalien tuotanto oli siksi helpointa aloittaa lukioista.

KAIJALEENA RUNSTEN

Teknologia ei ole vielä valjastettu opetukseen

Teknologian käyttö on suomalaiskouluissa edelleen vierasta. Tähän havaintoon päätyi Itä-Suomen yliopiston yliopistoopettaja **Susanna Pöntinen**, kun hän väitteli äskettäin kasvatustieteessä luokanopettajaksi opiskelevien suhtautumisesta teknologian käyttöön opetuksessa.

”Opiskelijat suhtautuvat teknologiaan myönteisesti, mutta samaan aikaan teknologian käyttöä ei nähdä luontaisena osana opetusta. Kun sen käyttö ei ole suoraviivaista, se herättää alkavissa opettajissa ristiriitaisia tunteita.”

Opitaan yhdessä

Pöntinen arvioi, että asia ei korjaannu vain lisäämällä teknologian käyttöä kouluissa ja opettajakoulutuksessa vaan tarvittaisiin rajojen rikkomista ja toimintakulttuurin muutosta.

”Opettajia ja opettajiksi valmistuvia pitäisi rohkaista ja kannustaa, että he ovat muutoksen tekijöitä.”

”Koska on kysymys uudesta asiasta, myös opettajan myyttiä pitäisi murtaa. Opettajakin voi erehtyä. Eihän teknologian käyttö voi sujua heti ilman, että siinä tulee myös karikoita”, hän painottaa.

Pöntisen tutkimukseen osallistuneet luokanopettajaopiskelijat kokevat oppineensa uusien välineiden käyttöä enemmän vapaa-ajallaan oman kiinnostuksen ajamana kuin osana koulun ja yliopiston opetusta.

”Koulussa oppijoina ovat sekä oppilaat että opettajat. Opettaja ei ole enää auktoriteetti vaan koulussa opitaan yhdessä. Tätäkin myyttiä on vaikea yhteiskunnassamme murtaa”, väittelijä summaa.

Tiedolla pelaamista

Pöntisen mukaan koulumaailmassa tarvittaisiin rennompaa otetta, jotta vältetään vastakkainasettelua sähköisten materiaalien ja kirjojen käytön välillä.

”Pitää löytää tasapaino teknologian ja perinteisen opetuksen välillä. Siksi myös opettajan koulutuksessa pitää kunnioittaa opiskelijoiden ajatuksia.”

Häntä itseään kiinnostaa tutkijana vapaa-ajan ja koulun välinen häilyvä raja. ”Miksi vapaa-ajalla teknologian käyttö on nuorille mielekästä, mutta koulussa ei välttämättä? Miksei pelillisyys ja leikillisyys voisi olla myös koulun vahvuus?” hän kysyy.

Oppimisessa on kaikkein keskeisintä rakentaa osaamista yhdessä oppilaiden kanssa, ja juuri tässä on sähköisen välineistön suurin hyöty. ”Kun tiedosta tulee yhteistä, se osallistaa oppilaita eri tavalla ja se on oppilaille erityisen tärkeää.”

Tabletkoulu Oy:n toimitusjohtaja **Oskari Lehtonen** säestää tutkijaa: ”Alakoulussa, jossa leikillinen oppiminen korostuu, tietotekniikka voi olla tärkeä apukeino.”

Hidas remonttien tahti

Vaikka enemmistöllä nuoria onkin jo taskussaan älypuhelimet, kaikissa perheissä ei ole samanlaisia mahdollisuuksia niiden hankintaan. Susanna Pöntinen painottaa, että koulun yksi perustehtävä on huolehtia tasavertaisesta mahdollisuudesta oppia niitä taitoja, joita modernissa maailmassa tarvitaan.

Hän onkin seurannut väitöskirjan teon ohessa perusopetuksen teknisiä puitteita. Niissä on edelleen suurta kirjavuutta kuntien ja jopa saman kunnan eri koulujen kesken.

Pöntisen mutu-tuntuma on, että suomalaiskoulujen teknologinen jälkeenjääneisyys johtuu osaksi siitä, että teknisiä hankintoja ja korjauksia tehdään lähinnä isojen remonttien yhteydessä.

Oskari Lehtonen uskoo, että nuoria koulu voi auttaa valmiimmiksi elämään, jos uusia välineitä aletaan käyttää laajemmin.

”Pitää oppia ajokortti elämään. Ei syvällinen oppiminen tule pelkästään pänttäämällä kirjoja kannesta kanteen.”

Kärjistäen hän tuumii, että ”bulimia-oppimisen aika, jossa oppilas ensin ahmii tietoa ja sitten yrjöää sen unohtaakseen asian lähes saman tien, on ohi”.

KAIJALEENA RUNSTEN

Oskari Lehtonen näkee sähköisten materiaalien etuina ajantasaisuuden ja kustannustehokkuuden.

YRITYS

Tabletkoulu Oy

Tabletkoulu on yksi kolmesta pienyrityksestä, jotka ovat ryhtyneet haastamaan oppikirjakustantamoita.
Sähköistä oppimateriaalia on valmiina tai työn alla reaaliaineissa, äidinkielessä, englannissa, ruotsissa, ranskassa ja italiassa sekä kuvataiteissa ja musiikissa.
Tabletkoulu Oy, jonka palveluksessa työskentelee viisi ihmistä, vastaa sovelluksen kehittämisestä.
Oppisisältöjä valmistaa 16 tietokirjailijaa ja opettajaa sekä heitä tukeva vapaa-ehtoisten opettajien ryhmä.
Yrityksen materiaalit ovat käytössä 115 lukiossa eli runsaassa neljänneksessä kouluista.
Opetushallituksen verkostohankkeeseen kuuluu edellä mainituista lukioista 37.
Hanketta johtaa Nakkilan yhteiskoulu ja lukio ja sen yhteisbudjetti kolmelle vuodelle on 188 000 euroa.